

Umjetnička djela i djeca

Šimunić, Antonija

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:260740>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONIJA ŠIMUNIĆ

UMJETNIČKA DJELA I DJECA

Završni rad

Pula, rujan 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONIJA ŠIMUNIĆ

UMJETNIČKA DJELA I DJECA

Završni rad

JMBAG: 0303070326, redoviti student

Studijski smjer: Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Metodika likovne kulture u integriranom kurikulumu

Znanstveno područje: Umjetničko područje

Znanstveno polje: Likovna umjetnost

Znanstvena grana: Likovna pedagogija

Mentor: doc. art. Breza Žižović

Pula, rujan 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Antonija Šimunić, kandidat za prvostupnika Ranog i predškolskog odgoja (bacc. praesc. educ.) ovime izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojeg vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Antonija Šimunić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

Umjetnička djela i djeca

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	6
2. ZNAČAJ UMJETNOSTI U KONTEKSTU CJELOVITOG RAZVOJA DJECE	7
3. LIKOVNO STVARALAŠTVO DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	8
3.1. POTICANJE STVARALAŠTVA	8
4. ULOGA ODGOJITELJA U KOMUNIKACIJI IZMEĐU DJETETA I LIKOVNO-UMJETNIČKOG DJELA	10
5. POSJET MUZEJIMA I GALERIJAMA KAO NAČIN UPOZNAVANJA DJECE S UMJETNOŠĆU.....	11
6. LIKOVNO-UMJETNIČKO DJELO U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI	12
7. ODABRANA UMJETNIČKA DJELA	13
8. PRIPREMA ZA IZVOĐENJE LIKOVNE AKTIVNOSTI	14
8.1. ARTIKULACIJA AKTIVNOSTI.....	19
8.2. LIKOVNA AKTIVNOST U DJEČJEM VRTIĆU	20
8.3. ANALIZA DJEČJIH RADOVA I DJEČJE IZJAVE	22
8.4. ZAKLJUČAK NAKON AKTIVNOSTI.....	40
9. ZAKLJUČAK.....	41
10. LITERATURA	42
SAŽETAK	44
SUMMARY	45

1. UVOD

Umjetnost je ljudska djelatnost koja čovjeku pruža izobilje mogućnosti da se slobodno izrazi u svakom smislu. Stvarati ili samo promatrati umjetnost veliko je bogatstvo koje nam se pruža. Vizualna umjetnost, ali i druga područja umjetnosti poput glazbene i scenske umjetnosti, književnosti, zbog svoje privlačne snage stoljećima fasciniraju ljudski rod.

Između umjetnosti i djeteta postoji jedna čarobna povezanost jer su djeca od najranije dobi spontano uključena u umjetnost. Umjetnost pomaže djeci u razvijanju komunikacijskih vještina jer ih potiče na razgovor o bojama i oblicima. Djeca komunikacijom bolje razumiju svijet oko sebe. Umjetnost razvija vještine rješavanja problema, razvija društvene i emocionalne vještine tako što potiče timski rad i suradnju, a grupni projekti uče djecu kako preuzeti odgovornost. Umjetnost razvija motoričke vještine (crtanje, slikanje, rukotvorine) i pomaže finoj motorici vježbama poput crtanja, korištenja škara, slikanja prstima, izrade origamija. Umjetnost gradi identitet i osobnost jer djeca prepoznaju i izražavaju osjećaje promatrajući i razgovarajući o umjetničkom djelu (Lafaboo, 2013).

Umjetnička djela koja se nude djeci trebaju biti prilagođena njihovoj dobi. Posjetom muzeja i galerija djeca stvaraju navike posjeta kulturnim ustanovama i tako proširuju svoj razvoj i kvalitetnije upoznaju svijet oko sebe.

2. ZNAČAJ UMJETNOSTI U KONTEKSTU CJELOVITOG RAZVOJA DJECE

Osnovni je zadatak likovno-odgojnog područja nuditi djeci umjetnička djela visoke estetske i umjetničke vrijednosti. Djeca sudjelovanjem u likovnim aktivnostima razvijaju svoju maštu, vizualno-prostornu percepciju i inteligenciju. Kada se djeca susreću s umjetnošću, dobivaju estetsko iskustvo jer povezuju percepciju s emocijama i stavovima. U dječjem vrtiću potrebno je stvoriti naviku odlaska u galerije i muzeje. Osiguravanje dobrih likovnih materijala, pogodnoga likovnog prostora, svjetla, vode, sredstava, pomagala i slično kako bi likovna tradicija i dnevna kulturna klima bili povoljni uvjeti za stimuliranje likovnog razvoja djece te njihovoga potpunog napredovanja daje djeci kvalitetnu izvedbu ili neki maksimum. Kada je umjetnost dio svakodnevnog života, djeca lakše ostvaruju vlastite kreativne potencijale. Apstraktno razmišljanje može se poticati pojačavanjem utjecaja umjetnosti i isticanjem njezine važnosti kako bi djeca stekla bolji uvid u svijet te dublje razumijevanje pojava oko nas (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010).

Umjetnost je iznimno važna za djecu s obzirom na to da obuhvaća širok raspon vrijednosti i dobrobiti. Ona potiče maštu i kreativnost omogućujući djeci da razmišljaju „izvan granica“ te stvaraju nove ideje i istražuju različite mogućnosti koje su pred njima. Umjetnost također promiče kulturno uvažavanje i raznolikost putem istraživanja različitih umjetničkih formi iz različitih kultura, čime djeca uče cijeniti razlike. Osim toga, umjetnost potiče radost i razigranost pružajući tako priliku za zabavu i uživanje, a istovremeno doprinosi socijalizaciji i samoizražavanju. Ona razvija samopouzdanje i samopoštovanje, poboljšava kognitivni razvoj i vizualno-prostorne vještine, te unapređuje fine motoričke sposobnosti i komunikaciju jer kroz umjetničke medije djeca mogu prenijeti svoje osjećaje i misli (Novak, 2023).

3. LIKOVNO STVARALAŠTVO DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

U likovnom stvaralaštvu dijete imenuje boje te miješa boje kako bi dobilo nove što dijete uveseljava i stvara osjećaj zadovoljstva. Dijete uočava i razlikuje vrste crta, stvara različite volumene, uživa u otiskivanju, dizajnira predmete i slično. Poticanjem likovnog stvaralaštva razvija se likovna radoznalost kojom se razvija vizualna percepcija, estetski senzibilitet, mašta, memorija, likovno kreativno mišljenje, likovne predodžbe, tehnička spretnost, motorička osjetljivost, osjećaj za prostorne odnose i tako djeca usvajaju likovni jezik. Dijete likovno stvaralaštvo smatra jednim oblikom svoje igre jer ono svoj crtež može upotrebljavati dalje u igri, a crtež može predstavljati objekt (Herceg, Rončević, Karlavaris, 2010).

Djeca crtaju ono što im je važno tako da te predmete ili ljude crtaju naglašeno, a ispuštaju ono što im je manje bitno, što dovodi do rezultata da djeca mogu čovjeka nacrtati većim od kuće, osobu koju najviše vole crtaju s puno detalja, spol osobe definiraju uz pomoć nakita za žene i/ili dodavanjem brade za muškarca (Lj. Tanay, E. R. Tanay, 2013).

3.1. POTICANJE STVARALAŠTVA

„Djeca će se stvaralački izražavati i stvaralački će oblikovati uvijek kada im je dana sloboda da budu ono što jesu, da vide na svoj način, da poimaju i misle svojom logikom, drugim riječima da imaju pravo na svoje individualno izražavanje i stvaranje u punom smislu riječi. Kada djeca prate neku pojavu vanjskog ili unutrašnjeg svijeta, promatraju je njima svojstvenim načinom neposrednog kontakta i poistovjećivanja s njom, njihova će interpretacija biti stvaralačka. Pokretač toga je unutrašnji poriv koji se očituje kao radoznalost i interes u djece. U kolikoj mjeri su oni očuvani u tolikoj mjeri postoje osnovni uvjeti za stvaralaštvo djece. Kada neki oblik ili pojavu dijete vrlo pažljivo promatra, kada je njima potpuno zaokupljeno, onda uz vidljive podatke i činjenice otkriva i njihov smisao i značenje. Takvu usmjerenost pažnje djeteta, koja nadilazi uobičajenu opću percepciju, možemo nazvati stvaralačkom percepcijom. Tek kada se ona dogodi, dijete može učiniti sljedeći korak i likovno izraziti što je opazilo i otkrilo“ (Belamarić, 1987: 256).

Postoji nekoliko načina za poticanje likovnog stvaralaštva: a) USMJERAVANJE OPAŽANJA (usmjerenje njihovog opažanja na oblik ili pojavu poput drveta, lopte,

kuće i sl.)¹; b) AKTIVIRANJE SJEĆANJA (razgovor o nečemu što su djeca spontano vidjela ili doživjela prije kraćeg ili dužeg vremena)²; c) MAŠTANJE/ILUSTRACIJA (ilustriranje različitih priča i pjesama, događaja iz prošlosti); d) ZAMIŠLJANJE (djeca će pronaći likovno tumačenje za svaki osjećaj, pojavu, pojam, riječ o kojoj nemaju nikakvih podataka); e) IGRE S LIKOVNIM MATERIJALIMA (varijante igre građenja u kojima djeca trebaju stvoriti svoje vlastite nove oblike); f) POTVRĐIVANJE (potvrđivanje vrijednosti svakoga dječjeg likovnog rada jer djeca kada dobiju potvrdu za svoj rad, ohrabruje ih se u daljnjem likovnom stvaralaštvu i tada može pokrenuti sve svoje potencijale, ideje i vizije) (Belamarić, 1987).

¹ Kako bi izbjegli nametanje svog viđenja, djeci je potrebno postaviti pitanja poput: „Što vidite i što još vidite?“ Tek kada se iscrpe svi odgovori na to pitanje, možemo postaviti druga i daljnja pitanja. Djeca ne crtaju ono što vide nego ono što pamte, ono što se istaknulo.

² Djeci postavljamo određenija pitanja o prostoru, bojama, oblicima itd.

4. ULOGA ODGOJITELJA U KOMUNIKACIJI IZMEĐU DJETETA I LIKOVNO-UMJETNIČKOG DJELA

Odgojitelj ima važnu ulogu u uvođenju djece u likovne aktivnosti. Odgojitelj mora osmisliti, planirati, pripremiti, uvesti djecu u tematiku te uspješno provesti likovnu aktivnost, a na kraju analizirati odgojno-obrazovni rad. Svako dijete drugačije doživljava i interpretira likovnu aktivnost što rezultira jednakim motivom koji je doživljen i izražen na više načina. Može se reći da umjetnost stvara umjetnost. Odgojitelj, postavljanjem raznih pitanja djeci o likovnom djelu, potiče djecu na razmišljanje, zapažanje, uspoređivanje, razumijevanje, prepoznavanje, prisjećanje, opisivanje, otkrivanje, povezivanje, istraživanje (Hicela, 2009).

Kada djeca proučavaju umjetnička djela, pruža im se velika mogućnost da razvijaju percepciju, maštu, reagiranje, slušanje i izražavanje, a kako bi se to sve djeci omogućilo, odgajateljeva je dužnost poticati takav razvoj primjenom adekvatnog odabira primjera umjetničkih djela koja su primjerena dječjoj dobi i koja omogućuju slobodno iskazivanje dojmova i mišljenja o djelu. U radu s djecom odgojitelj treba upućivati na daljnja razmišljanja i traženja novih i originalnih postupaka, pokazivati zadovoljstvo prilikom stvaranja, dopuštati djeci da sami dođu do rješenja nekog problema, reagirati na neobičnosti, tražiti pojašnjenja i poticati stvaranje novih ideja. Dopuštanjem djeci da se sama izraze, bez pomoći odraslih, stvara se sigurnost i otvorenost te su likovni rezultati uspješniji, a stvara se i dodatna želja za likovnim izričajem (Županić Benić, 2011).

„Postoji nekoliko važnih specifičnosti rada likovnosti u ranoj i predškolskoj dobi: priznavanje likovnog izraza svojstven djetetu, stvaranje mogućnosti upoznavanja s različitim likovnim tehnikama i materijalima, omogućavanje prostora te vremena za likovne aktivnosti, razvijanje djetetovih posebnih vještina koje su bitne za likovne materijale i tehnike, susretanje djeteta s likovnom umjetnošću putem slikovnica, reprodukcija, posjeta galerijama i muzejima, spremnost na odgovaranje na poruku koju dijete šalje, spremnost da se naglasi važnost pojedinoga dječjeg uratka“ (Balić Šimrak, 2011: 7).

5. POSJET MUZEJIMA I GALERIJAMA KAO NAČIN UPOZNAVANJA DJECE S UMJETNOŠĆU

Svako dijete u sebi ima želju i potrebu za istraživanjem i upoznavanjem s novim pojavama koje se nalaze u djetetu i u njegovoj okolini. Dijete istražuje svijet oko sebe, nešto što je priroda stvorila i u tome uživa. Isto tako, djeca uživaju i u plodovima ljudskog rada i stvaranja te je zbog toga djecu važno voditi u obilasku raznih muzeja i galerija. Svako likovno djelo dijete može percipirati na svoj način, a samim promatranjem likovno-umjetničkih djela otkriva unutarnji svijet samog sebe te likovnim djelom može proširiti svoje poglede na umjetnost, svijet oko sebe ili na pojedinu situaciju. Dijete na likovnom djelu može prepoznati misli, osjećaje i ideje te je zbog toga važno djecu planirano voditi u muzeje i galerije. Osim toga, posjetom muzeja i galerija stvaraju navike posjeta kulturnim ustanovama. Zadaća je odgajatelja u posjeti muzeju i galerijama da sam odgajatelj prije vođenja djece treba samostalno posjetiti izložbu te istražiti na kojim će se djelima zadržavati te kojim će djelima posvetiti više vremena u analiziranju. U suradnji s muzejima i galerijama moguće je organizirati i radionice s djecom u prostorijama muzeja i/ili galerije što djeci pruža dodatni pozitivni osjećaj u kojem se mogu poistovjetiti s umjetnicima te postati pravi mali umjetnici (Petrač, 2015).

„Na osnovi nekih obrazovnih tehnika kojima su *protkana* umjetnička djela, a namijenjena su za dječje obrazovne potrebe, djeca se upoznaju s raznim vrstama linija, aplikacijama točke u boji, grafičkim dekorativnim elementima i znacima koji su nužni za usvajanje vještine pisanja, a pritom se upoznaju i s grafičkim znakom i njegovim osobnim *zvukom*“ (Hicela, 2009:132).

6. LIKOVNO-UMJETNIČKO DJELO U ODGOJNO-OBRAZOVNOM RADU S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Svaki čovjek može uživati u likovnoj umjetnosti, diviti joj se i na različite načine interpretirati, ali samo osoba koja je likovno obrazovana može potpuno uživati u samoj likovnoj umjetnosti jer ta osoba razumije tehnike, metode i načine rada likovnog umjetnika što donosi mnoge uvjete za gradnjom kvalitetnije osobnosti i kvalitetnijeg načina života. Likovno nam djelo može, u radu, služiti kao inspiracija za likovno izražavanje i stvaranje. Kada djeca promatraju likovno djelo, mogu prepoznati osnovne likovno-jezične strukture i likovne vrijednosti (Herceg i sur., 2010).

Uključivanjem djece u umjetničke procese razvija se bogata imaginacija, sposobnost kritičkog mišljenja, emocionalna inteligencija, smisao za inicijativu i stvaralaštvo, slobodu mišljenja i djelovanja, samostalnost i potiče kognitivni razvitak (Brajčić, 2013). Likovni se odgoj ostvaruje kroz tri pedagoška pravca: proučavanjem umjetničkih djela, izravnim susretom s umjetničkim djelima, sudjelovanjem u umjetničkom stvaranju (Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu, 2006).

Umjetnička djela koja se upotrebljavaju u likovnim aktivnostima trebaju biti didaktički primjerena odgoju, a sadržaj treba biti u skladu s djetetovim godinama. Djeci se u vrtićima ne daju umjetnička djela kako bi ih precrtavali, nego kako bi se obogatio njihov estetski razvoj i pozitivan stav prema umjetnosti (Brajčić, 2013).

„Dijete se likovno izražava kako bi prikazalo ono što ga zanima i uzbuđuje. S druge strane, oduševljava ga materijal s kojim radi i sam proces rada te neposredna percepcija i pokreti. Za dijete su bitni doživljaj i akcija“ (Grgurić, Jakubin, 1996: 27).

Svi su likovni radovi djece različiti i ne sadrže svi likovno-estetsku i originalnu vrijednost, ali unikatni su i u njima se vidi dječje izražavanje jer svojim radom izražavaju stav prema onom što radi i svoje emocije ne pokušava prekriti ili da bi zadovoljio tuđe želje (Grgurić, Jakubin, 1996).

7. ODABRANA UMJETNIČKA DJELA

Prilikom izbora autora i njihovih likovno-umjetničkih djela važno je na umu imati nekoliko kriterija:

- a) važnost autora i njegova rada (biraju se autori koji su ušli u povijest umjetnosti)
- b) tipičnost autora i njegova rada (biraju se radovi koji imaju određen pristup likovnom izražavanju i čiji su autori tipični predstavnici određenog smjera umjetnosti)
- c) zornost radova (biraju se radovi koji se mogu uspješno prenijeti u likovno izražavanje djece predškolske dobi)
- d) sadržajna primjerenost radova
- e) praktično-izvedbena primjerenost djela
- f) vizualna zanimljivost (biraju se radovi koji će odmah privući djecu i zadržati njihovu pozornost)
- g) spajanje nespojivog (Hicela, 2009).

Kao poticaj i polazište za likovne aktivnosti s djecom vrtićke dobi od tri do šest godina, koje su provedene u vrtiću „Pingvin“ u Puli, odabrana su dva umjetnička pravca: kubizam i postimpresionizam, a dva su odabrana likovna umjetnika Pablo Picasso i Vincent van Gogh.

Djelo Pabla Picassa *Glava žene*, koje je korišteno kao poticaj i motiv u likovnoj aktivnosti djece, serija je skulptura i slika, a za likovnu aktivnost odabrala se jedna od slika u kojima su korištene geometrijske komponente. Pablo Picasso tvorac je kubizma, smjer kojem su prethodnice konstruktivizam, suprematizam, futurizam i nadrealizam (Hrvatska enciklopedija, 2024).

Djelo Vincenta van Gogha *Zvezdana noć* iz 1889. godine slikano je likovnom tehnikom ulja na platnu. Prikazan je seoski pejzaž noću s plošnim brežuljcima u pozadini. Vincent van Gogh stvarao je slikajući izravno u prirodi razne krajolike, interijere, autoportrete, mrtvu prirodu i motive s cvijećem (Hrvatska enciklopedija, 2024).

Odabrana umjetnička djela zanimljiva su i detaljna te privlače pozornost svojim bojama i temom. Djeca su pozitivno reagirala na prikazana umjetnička djela koja će redefinirati. Najviše im se svidjelo Picassovo djelo zbog zanimljivog prikaza glave, a *Zvezdanu noć* djeca su komentirala kao da je bura odnijela grad.

8. PRIPREMA ZA IZVOĐENJE LIKOVNE AKTIVNOSTI

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Preddiplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Antonija Šimunić

Priprema za izvođenje likovne aktivnosti u vrtiću

Motiv: umjetničko djelo Pablo Picasso *Glava žene* i umjetničko djelo Vincent van Gogh *Zvezdana noć*

Kolegij: Metodika likovne kulture u integriranom kurikulumu 2

Nositelj kolegija: doc. art. Breza Žižović

Pula, rujan 2024.

OPĆI PODACI

Dječji vrtić „Pingvin“

Student: Antonija Šimunić

Broj djece: 22

Dob djece: srednja i starija dobna skupina

Psihofizičke karakteristike djece: 12 djevojčica i 10 dječaka

Odgojitelj: Ivana Ronto i Stella Išić

Odgojna skupina: „Pingvin“

Lokacija aktivnosti: Dječji vrtić „Pingvin“ Pula

Datum izvedbe: 22. kolovoza 2024.

Prethodne aktivnosti:

- odlazak u muzej suvremene umjetnosti u Puli
- razgovor s djecom o odabranim umjetnicima (Pablo Picasso i Vincent van Gogh)
- razgovor o odabranim djelima (*Glava žene* i *Zvezdana noć*) te o likovnim tehnikama i motivima u odabranim djelima.

Cilj aktivnosti: reprodukcija odabranih likovnih djela.

Razvojne zadaće:

a) TJELESNI, PSIHOMOTORIČKI I ZDRAVSTVENI RAZVOJ

- razvijanje koordinacije oka-ruke gledajući u motiv i slikajući ga na papir
- razvijanje preciznosti pokreta: istraživanjem motiva i slikanjem istog djeca će paziti na proporcije i duljine
- razvijanje koncentracije, pozornosti i preciznosti: gledanjem u motiv djeca će se fokusirati na oblik, boje i detalje
- razvoj fine motorike slikanjem odabranih motiva u dvama umjetničkim djelima.

b) EMOCIONALNO-SOCIJALNI RAZVOJ LIČNOSTI

- razvoj pozitivnih emocionalnih stanja provođenjem aktivnosti u ugodnom i opuštenom ozračju
- razvoj sposobnosti prepoznavanja i izražavanja emocija: promatranjem odabranoga umjetničkog djela *Glava žene* djeca će prepoznati emociju te ju vlastitom grimasom kopirati
- razvoj pojma o sebi: pojedinačno dijeljenje vlastitih osjećaja tijekom promatranja umjetničkog djela *Zvezdana noć*
- razvoj interesa za likovnu aktivnost djece: razgovarat će se o likovnim tehnikama koje se mogu koristiti u reprodukciji odabranih umjetničkih djela
- razvoj osjećaja uspješnosti: pružanje povratne informacije o njihovim postignućima

- razvoj tolerancije: uočavanje i poštovanje različitih načina reprodukcije umjetničkih djela.

c) SPOZNAJNI RAZVOJ

- poticanje dječje radoznalosti, mašte i kreativnosti odlaskom u muzej
- razvoj vizualne percepcije razgovorom o oblicima, bojama, prikazanim motivima, detaljima
- razvoj prostorne percepcije razgovorom što bi na umjetničkim djelima bilo blizu-daleko, više-niže, gore-dolje, lijevo-desno
- stjecanje iskustva istraživanjem odnosa i veza među predmetima u umjetničkom djelu *Glava žene* istraživanjem raznih dijelova, cjeline, detalja, mjera, odnosa i strukture
- stjecanje iskustva istraživanjem odnosa i veza među pojavama u umjetničkom djelu *Zvezdana noć*: uočavanje prikaza vjetra i svjetlosti te doba dana (noć)
- razvoj sposobnosti prilagođavanja novim promjenjivim situacijama: oblikovanje poznatog motiva na drugačiji način (*Glava žene*)
- razvoj pozornosti: promatranje odabranih umjetničkih djela
- razvoj pozitivnih stavova prema umjetnosti: posjet muzeja i galerija te reprodukcija umjetničkih djela.

d) KOMUNIKACIJSKO-STVARALAČKI RAZVOJ

- omogućiti slobodu izražavanja: svako dijete ispravno radi na svoj način
- potaknuti međusobnu komunikaciju između djece: poticanje razgovora i razmišljanja o onom što rade kako bi stekli tuđa iskustva i načine izražavanja
- osposobljavanje za korištenje likovnog jezika i likovnih tehnika za izražavanje osobnih doživljaja: stečeno iskustvo prenijeti u daljnji rad
- razvoj govornih vještina: opisivanje prikazanog na umjetničkom djelu, izražavanje svojih osjećaja tijekom promatranja odabranih umjetničkih djela, zaključivanje vlastitih misli o odabranim umjetničkim djelima
- razvoj vještina slušanja i razgovaranja: postavljanje pitanja i održavanje razgovora u likovnoj aktivnosti.

LIKOVNI JEZIK

- a) LIKOVNI ELEMENTI: crta, boja
- b) KOMPOZICIJSKA NAČELA: asimetrija, kontrast, proporcija

LIKOVNO PODRUČJE:

- a) Likovna tehnika:
 - crtačka tehnika: olovke u boji (odabrano likovno djelo Pabla Picassa)
 - slikarska tehnika: pastele (odabrano likovno djelo Vincenta van Gogha)
- b) Materijali i pribor: zaštita za stol, olovke u boji, pastele, papiri, isprintana umjetnička djela kao predložak
- c) Postupci: crtanje, slikanje

KORELACIJA: Hrvatski jezik, Priroda i društvo

METODE:

- metoda usmenog izlaganja: opisivanje i uvođenje u samu aktivnost
- metoda demonstracije: demonstracija likovnih tehnika
- metoda razgovora: razgovor o odabranim umjetničkim djelima i postavljanje pitanja djeci što opažaju, razgovor o završenim rezultatima i što se sve naučilo i postiglo.

SOCIJALNI OBLICI RADA:

- individualni oblici rada.

PRIPREMA ODGAJATELJA ZA RAD:

- osmišljena jednoznačna pitanja za pojedina umjetnička djela.

ARTIKULACIJA AKTIVNOSTI

Uvodni dio aktivnosti:

U uvodnom dijelu aktivnosti stolovi se prekrivaju zaštitom te se na svaki stol stavljaju materijali potrebni za izvođenje aktivnosti (olovke u boji, pastele, papiri, isprintani predlošci odabranih umjetničkih radova) te se osigurava pravilno osvjetljenje.

Djeca se pozivaju da sjednu na pod blizu odgajatelja kako bi izbliza uočila razne detalje na odabranim umjetničkim djelima i uspješno odgovarala na jednoznačna pitanja.

Nakon odgovaranja na pitanja djecu je potrebno podijeliti u dvije skupine. Jedna skupina odrađivat će motiv Pabla Picassa, dok će druga skupina odrađivati motiv Vincenta van Gogha.

Za svakim stolom sjedit će po dva para. Jedan par, individualno, crtat će motiv Picassa, a drugi par, također individualno, slikat će motiv Vincenta van Gogha.

Glavni dio aktivnosti:

U glavnom dijelu aktivnosti djeca će redefinirati umjetnička djela. Svaku skupinu u vrlo kratkom vremenu sa samo nekoliko pitanja treba podsjetiti na glavni sadržaj crtanja jer ponavljanje je potrebno zbog trajnijeg zadržavanja formirane slike sadržaja. Djeca će dobiti upute da imaju slobodu promijeniti što god žele te mogu mijenjati motiv, ali ne i tehniku.

Za vrijeme likovne aktivnosti djeca se obilaze i pomaže im se, ako im je pomoć potrebna. Treba spriječiti sklonost oponašanja druge djece ako to bude potrebno jer će se od djece tražiti originalni likovni radovi koji trebaju biti produkt njihove percepcije, doživljaja i misli. Tijekom aktivnosti djecu je potrebno pohvaliti i poticati.

ZAVRŠNI DIO AKTIVNOSTI:

Nakon završetka aktivnosti na poleđini dječjih radova upisuju se inicijali djeteta i starosna dob, motiv, likovna tehnika i datum. Radno mjesto sprema se i djeca odlažu pastele i olovke u boji na za to određena mjesta.

8.1. LIKOVNA AKTIVNOST U DJEČJEM VRTIĆU

U dječjem vrtiću „Pingvin“ provedena je likovna aktivnost u mješovitoj skupini, odnosno, srednjoj i starijoj dobnoj skupini. U aktivnosti je sudjelovalo petnaestero djece u dvjema skupinama. U uvodnom dijelu djeca su odgovarala na jednoznačna pitanja te su samoinicijativno govorila o tome što im se najviše i najmanje sviđa. Nakon uvodnog dijela djeca su imala priliku redefinirati umjetničko djelo, što im se činilo teško. U daljnjem razgovoru objašnjeno im je da mogu tražiti pomoć te da mogu nadodati nešto svoje. Poticaj su s osmijehom prihvatili i trčećim korakom požurili su do stolova pripremljenih za aktivnost. U glavnom dijelu aktivnosti djeca su tražila pomoć, a nekolicina je samostalno radila.

Slika 1. Razgovor o umjetničkom djelu

Izvor: osobna arhiva

Slika 2. Provođenje glavnog dijela aktivnosti

Izvor: osobna arhiva

8.2. ANALIZA DJEČJIH RADOVA I DJEČJE IZJAVE

Zvezdana noć, Vincent van Gogh

Slika 3. Eli D. (5,5 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Eli D. (5,5): „Najviše volim crtati srca pa sam ovaj rad ukasila srcima da ne bude taman.“

Eli je bio potreban poticaj jer se boji mraka, a ovo umjetničko djelo podsjeća ju na noć i spavanje što ju je potaknulo na dodavanje crvene boje koju najviše voli. Crnu pastelnu prvu je odabrala i brzo s njom završila jer ne voli crnu boju. Uživala je u korištenju plave boje, smijala se cijelo vrijeme. Žutu pastelnu dodala je na kraju te je svima pokazala „mađioničarski trik“ u kojem se žuta boja na pozadini plave pretvara u zelenu boju.

Slika 4. Marko T. (5,5 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Marko T. (5,5): „Nacrtao sam zvijezde jer mi se one najviše sviđaju.“

Marko je dječak kojeg najviše zanimaju arheologija i povijest faraona što odgajateljima predstavlja izazov kako ga potaknuti na druge zanimljive stvari. Marko je u aktivnosti bio dosta povučen, ali na kraju aktivnosti bio je veseo i cijelo je vrijeme gledao u primjerak zadanoga umjetničkog djela. Najviše je uživao u potezima plave pastele jer je mogao povlačiti puno različitih pokreta koji su dali efekt vjetra.

Slika 5. Teo K. (3,8 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Teo K. (3,8): „Sviđa mi se crni dvorac i toliko puno žutog sunca.“

Teo je od samog početka aktivnosti bio veseo, odgovarao je na sva jednoznačna pitanja, donosio je zaključke, izražavao osjećaje, pronalazio na fotografiji razne objekte i najviše ga se dojmio „veliki crni dvorac“.

Lea K. (3,7 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Lea K. (3,7): „Najviše mi se sviđa mjesec.“

Lea je djevojčica koja je stidljiva u verbalnoj komunikaciji, ali sve to nadoknadi svojom neverbalnom komunikacijom. Voli boje, adrenalin, izazove, igru i ples. Prva reakcija na *Zvezdanu noć* bila je riječ „eksplozija“. Za vrijeme slikanja bila je udubljena, kao i Marko, borila se za boje koje je ona željela te se smiješila svojim potezima u znak zadovoljstva. U svojem radu koristila se s više boja što je dalo poseban efekt.

Slika 6. Mila M. (5 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Mila M. (5): „Nacrtała sam sebe i tete u noći pod zaljubljenim zvjezdama.“

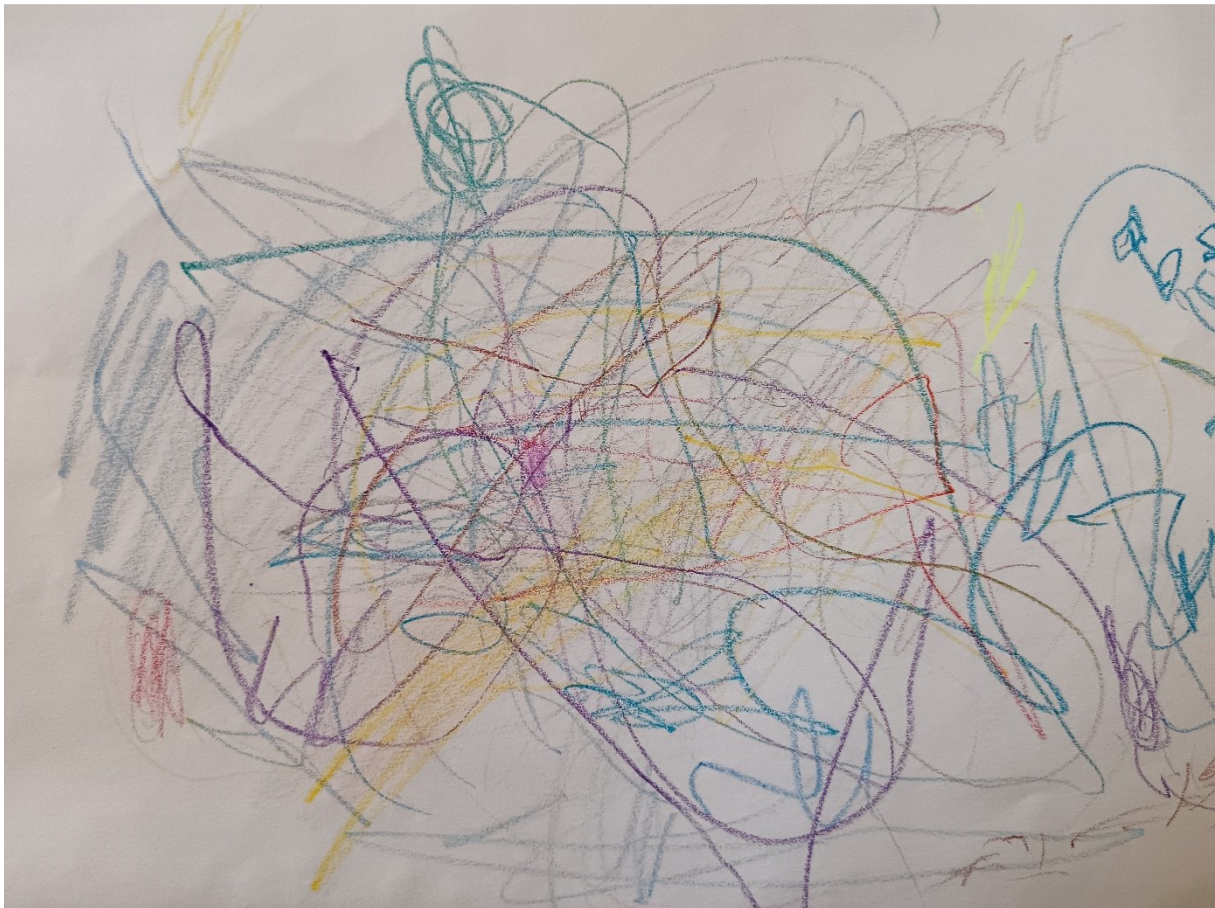
Mili se nije svidjelo umjetničko djelo te se odlučila napraviti, kako kaže „veselu noć“. Nije izostavila veliki detalj crnih poteza, zvijezde je zamijenila šarenim srcima i umjesto građevina naslikala je odgajateljice i sebe. Tijekom aktivnosti trebala je više poticaja jer je gledala kako drugi crtaju i postavljala je drugoj djeci razna pitanja o njihovim radovima.

Slika 7. Eman T. (4,5 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Eman T. (4,5): „Meni se više sviđa crvena noć.“

Eman je tijekom aktivnosti ponavljao da on ne zna crtati. Ohrabrio se uz pomoć i poticaj. Izrazio je želju da bi on nacrtao crvenu noć i tome se posvetio. Eman je dječak koji ne voli likovne aktivnosti, ali nikada ne odbija sudjelovati u stvaranju likovnog sadržaja.

Slika 8. Bastian B. (3,8 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Bastian B. (3,8): „Podsjeća me na grmlje.“

Uvodni dio aktivnosti Bastian je proveo stojeći pored odgajateljice te je pokazivao prstom što sve vidi. Puno je toga govorio, objašnjavao je kako će naslikati, koje boje vidi, oponašao je vjetar, prikazivao kako je sunce toplo tako što je sve grlio. U glavnom dijelu smijao se, bilo mu je zabavno kako ima puno boja i kako može samo šarati. Prikaz je umjetničkog djela zrcalan, sve što bi trebalo biti desno, naslikano je na lijevoj strani. Bastian je u uvodnom dijelu objasnio svaki detalj na slici, ali na kraju aktivnosti objasnio je da je nacrtao grmlje u kojem se nalaze grad, zvijezde i vjetar.

Slika 9. Anamaria J. (6 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Anamaria J. (6): „Nacrtała sam usta jer mi se tako više sviđa, ne volim zvijezde.“

Anamaria je djevojčica koja uživa u crtanju, ali crtati će samo kada ona želi. Izuzetno je kreativna, snalažljiva i domišljata u svom crtanju. Njezini radovi prepuni su boja, različitih oblika, puni su sklada i odstupanja od „normalnog“ što se može i vidjeti u prikazanom radu. Na početku aktivnosti odmah je rekla da će umjesto zvijezda nacrtati usne. Umjesto plave boje odabrala je ružičastu i crvenu što je likovnom radu dalo posebnu energiju.

Slika 10. Aurora T. (5,8 godina) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*, pastele
Izvor: osobna arhiva

Aurora T. (5,8): „Ne sviđa mi se što trebamo nacrtati.“

Aurora je u uvodnom dijelu bila aktivna, vesela, i postavljala je pitanja. U glavnom dijelu aktivnosti shvatila je da joj se ne sviđa umjetničko djelo te da će naslikati sebe i svoje sestre. Sve je poticaje odbijala, bila je dosljedna svojoj odluci te je umjetničko djelo zamijenila s „imamo pidžama-zabavu po noći“.

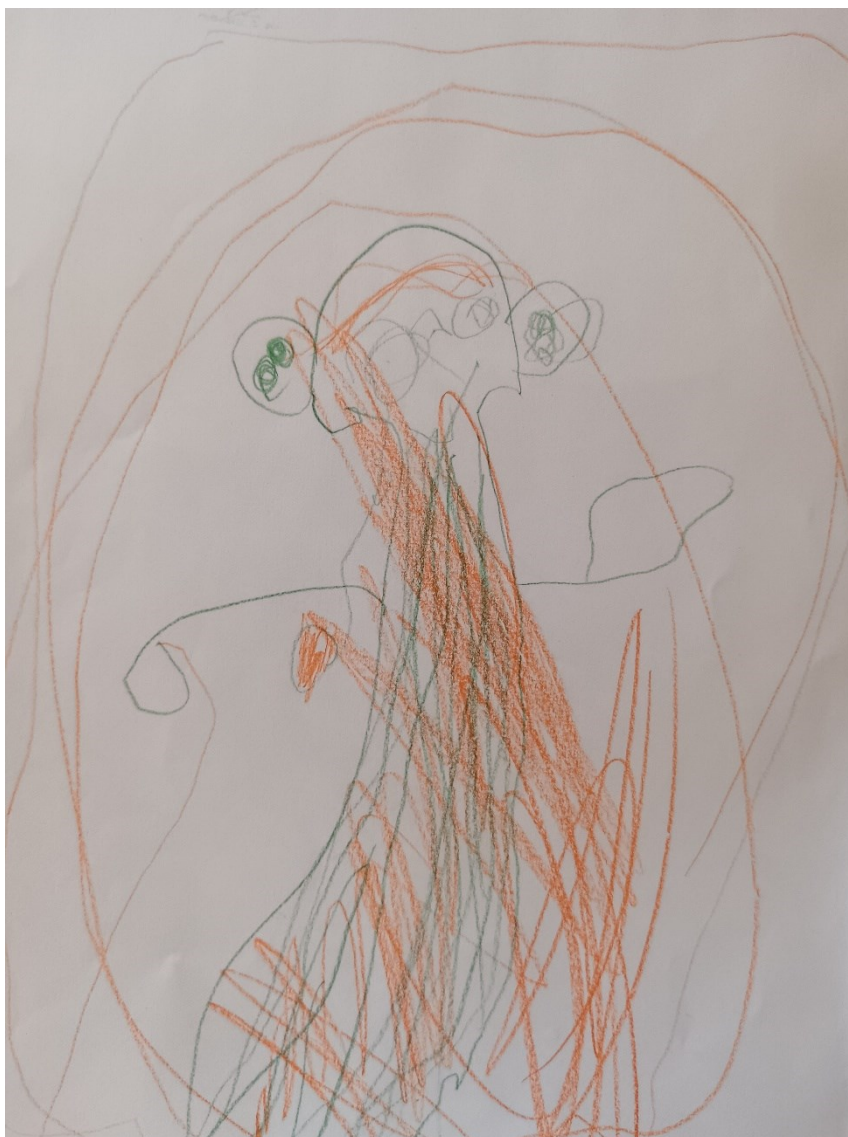
Slika 11. Damjan P. (6,4 godine) redefinicija umjetničkog djela *Zvezdana noć*,
pastele

Izvor: osobna arhiva

Damjan P. (6,4): „Ovo je moj zvezdani dvorac.“

Damjan je u predloženom umjetničkom djelu vidio dugačke dvorce, more, ptice i oblake što se može uočiti i u reprodukciji.

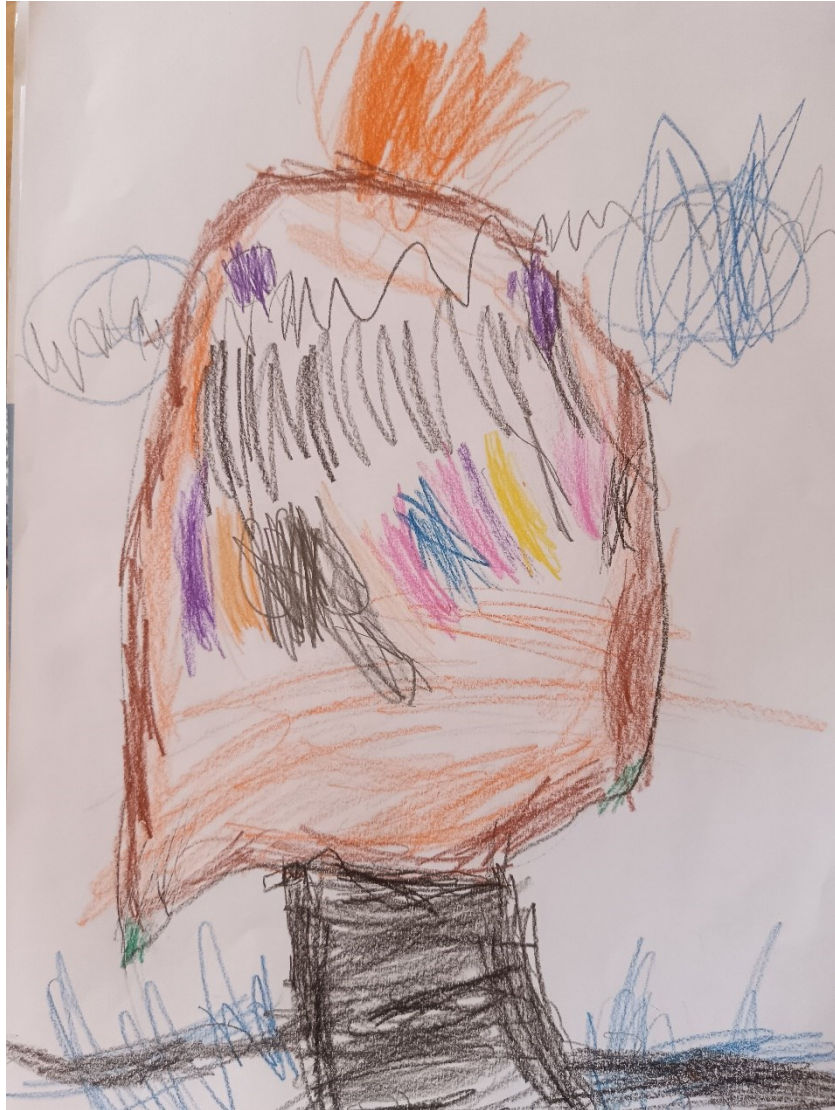
Glava žene, Pablo Picasso

Slika 12. Nela D. (3,2 godine) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji
Izvor: osobna arhiva

Nela D. (3,2): „Ja sam nacrtala našminkanu mamu koja na licu ima tijelo.“

Nela je prvo crtala zelenom olovkom te je pomno birala sljedeću boju, a to je narančasta. Objasnila je da je to mama koja se šminka svaki dan.

Slika 13. Lota J. (3,11 godina) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji

Izvor: osobna arhiva

Lota J. (3,11): „Nacrtała sam lutku s očima na čelu i bez nosa i usta.“

Lota je negodovala oko crtanja, no potaknula su je druga djeca što je imalo pozitivne rezultate. U crtežima uvijek dominiraju linije poput radiovalova.

Slika 14. Roko D. (6,1 godina) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji

Izvor: osobna arhiva

Roko D. (6,1): „Ovo je žena s jabukama u očima i maneštrom na glavi'.“

Na početku aktivnosti Roko je plakao jer po njegovim izjavama ne zna crtati. U uvodnom dijelu aktivnosti smijao se dječjim izjavama, sugerirao je što sve može biti na glavi osim kose i ostalih dijelova. Likovnu aktivnost shvatio je kao zabavu u kojoj će se smijati s prijateljima. Koristio se raznim bojama te je često gledao u isprintanu verziju odabranoga umjetničkog djela.

Slika 15. Aurora T. (5,8 godina) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji

Izvor: osobna arhiva

Aurora T. (5,8): „Jako mi je smiješna ova slika.“

Aurori se najviše svidjelo što odabrano umjetničko djelo ima tri oka i puno boja. Uživala je u aktivnosti.

Slika 16. Anamaria J. (6 godina) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji

Izvor: osobna arhiva

Anamaria J. (6): „Sviđa mi se crtež, jako je šaren.“

Anamaria je raznim olovkama u boji uspješno reproducirala odabrano umjetničko djelo.

Slika 17. Mila M. (5 godina) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji
Izvor: osobna arhiva

Mila M. (5): „Nacrtała sam čudne oči, usta i sve drugo.“

Mila je ispričala da bi voljela da svi ljudi imaju veliku glavu i male noge kao mravi i da su uši velike kao pereci. Svojim bojama dočarala je eksploziju boja kakvu je i rekla da želi nacrtati.

Slika 18. Marko T. (5,5 godina) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji

Izvor: osobna arhiva

Marko T. (5): „Moj crtež je meni baš lijep.“

Marko je u likovnoj aktivnosti sudjelovao u reprodukciji obaju umjetničkih djela. Izuzetno se trudio, razmišljao i iskazivao osjećaje.

Slika 19. Eli D. (5,5 godina) redefinicija umjetničkog djela *Glava žene*, olovke u boji
Izvor: osobna arhiva

Eli D. (5): „Nacrtala sam čudnu glavu.“

Eli jako voli olovke u boji, u tome se pronalazi što dokazuju njezini radovi u ovoj, ali i u drugim likovnim aktivnostima. Voli neobične oblike i skladno komponira boje. Vremenski je duže crtala od druge djece te se posvetila svom radu. Inače zaigrana djevojčica umiri se za vrijeme crtanja.

8.3. ZAKLJUČAK NAKON AKTIVNOSTI

Cilj je aktivnosti bio približiti djeci umjetnička djela, pokazati im neobičnost i da su komplicirani načini izražavanja umjetnosti mogući i za njih. Djeca su na odabrana umjetnička djela imala pozitivne reakcije te su uspješno ispunili zadatak. Djeca su međusobno razgovarala o tome koja su mjesta posjetili te što su sve neobično vidjeli. Odlično su se snalazili u redefiniciji i u odabiru boja te je važno napomenuti da su stvorili ugodnu prijateljsku atmosferu.

9. ZAKLJUČAK

Umjetnost je ljudska djelatnost koja čovjeku pruža izobilje mogućnosti da se slobodno izrazi u svakom smislu. Umjetnost pomaže u razvijanju komunikacijskih vještina, vještinama rješavanja problema, razvija društvene, emocionalne i motoričke vještine. Od najranije dobi važno je voditi djecu na razne izložbe, predstave i ostale umjetničke sadržaje primjerene dječjoj dobi te ih poticati na likovno stvaralaštvo. Načini za poticanje likovnog stvaralaštva jesu usmjeravanje opažanja na oblik i pojavu, aktiviranje sjećanja, maštanje/ilustracija, zamišljanje, igranje s likovnim materijalima i potvrđivanje vrijednosti svakoga dječjeg likovnog rada.

Ciljevi su aktivnosti uspješno zadovoljeni, djeca su pozitivno reagirala na likovnu aktivnost, surađivali su, iznosili su mišljenja i prihvaćala različitosti, donosili su zaključke, uspoređivali, primjećivali detalje, mentalnu sliku rastavljali su na dijelove, te su komponirali, uspoređivali i zamišljali.

U provođenju likovnih aktivnosti nema pravila, djeca su samostalni stvarači umjetnosti, ne postoje granice niti točno izvođenje likovnog rada.

10. LITERATURA

Knjige:

1. Belamarić, D. 1987. *Dijete i oblik*. Školska knjiga. Zagreb.
2. Bodulić, V. 1982. *Umjetnički i dječji crtež*. Školska knjiga. Zagreb.
3. Brajčić, M. 2013. *Predškolsko dijete i likovno djelo - Jackson Pollock*. Sveučilište u Splitu. Filozofski fakultet. Split.
4. Grgurić N. Jakubin M. 1996. *Vizualno-likovni odgoj i obrazovanje*. Educa. Zagreb.
5. Herceg, L. V.; Rončević A.; Karlavaris B. 2010. *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Alfa. Zagreb.
6. Hicela I. 2009. *Djeca i mladež u svijetu umjetnosti*. Sveučilište u Splitu. Filozofski fakultet. Split.
7. Petrač, L. 2015. *Dijete i likovno umjetničko djelo: Metodički pristupi likovnoumjetničkom djelu s djecom vrtičke i školske dobi*. Alfa. Zagreb.
8. Tanay Zaninović, LJ.; Tanay, E. R. 2013. *Sretna djeca*. Učilište za likovno obrazovanje, kreativnost i dizajn – Studio Tanay. Zagreb.

Časopisi:

1. Balić Šimrak, A. 2010. Predškolsko dijete i likovna umjetnost. *Dijete, vrtić, obitelj*. 16-17/62-63. 2-8.

Internetski izvori:

1. /2009/09/Smjernice_UNESCO_o_umjetnickom_odgoju_06.pdf [Pristupljeno: 10. lipnja 2024].
2. DreamPoint 2024. *5 razloga zašto je umjetnost važna za djecu*. Dostupno na <https://lafaboo.com/blog/5-razloga-zasto-je-umjetnost-vazna-za-djecu-1129/> [Pristupljeno: 2. srpnja 2024].
3. Pablo Picasso. 2013. – 2024. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://enciklopedija.hr/clanak/picasso-pablo> [Pristupljeno 4. srpnja 2024.].

4. Vincent van Gogh. 2013. – 2024. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. [Pristupljeno: 4. srpnja 2024].
5. Novak, L. 2023. *8 Razloga zašto su crtanje i umjetnost važni za dječji razvoj*. Moderna galerija. [Online] (6). str 1-2. Dostupno na: <https://moderna-galerija.hr/zasto-je-crtanje-vazno/> . [Pristupljeno: 23. lipnja 2024].
6. Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (2006). *Smjernice za umjetnički odgoj*. Dostupno na: <http://www.hcdo.hr/wpcontent/uploads> [Pristupljeno: 7. srpnja 2023].

SAŽETAK

Djecu je važno od najranije dobi uključiti u umjetnost, koja je prilagođena dječjoj dobi, kako bi stvarali navike posjeta kulturnim ustanovama koje će djeci proširiti razvoj i kvalitetnije upoznavanje svijeta.

Sudjelovanjem u likovnim aktivnostima, djeca razvijaju maštu, logički razmišljaju, imaju slobodu biti ono što jesu, razvijaju vizualno-prostornu percepciju, razvijaju estetsko iskustvo, povezuju percepciju s emocijama i stavovima, razvijaju bogatu imaginaciju, razvijaju smisao za inicijativu i stvaralaštvo, samostalnost, slobodu mišljenja i djelovanja.

U mješovitoj skupini provedena je likovna aktivnost s odabranim umjetničkim djelima *Glava žene*, koja se djeci najviše svidjela, i *Zvezdana noć*. Cilj je aktivnosti djeci približiti umjetnička djela, neobičnost te ohrabriti ih da mogu i oni biti mali umjetnici i stvarati novu dječju umjetnost.

U aktivnosti djeca su pažljivo promatrala oblik i pojavu, razgovarali su o onome što vide, što im se najviše i što najmanje sviđa, oponašali su uočene pojave na umjetničkim djelima, izražavali su svoje misli i osjećaje, likovna djela poistovjetila su s vlastitim životom, dodavali su i oduzimali pojedine elemente, mijenjali su oblike, uspoređivali, razgovarali o nijansama boja, koja su mjesta posjetili i što su sve neobično vidjeli, mentalnu sliku rastavljali su na dijelove te zamišljali.

Ključne riječi: umjetnička djela, analiza, dječji rad, galerija, likovna aktivnost, aktivnost, mašta, igre s likovnim materijalima, opažanje, sjećanje

SUMMARY

From an early age it is important to include children in child-friendly art in order to create habits of visiting cultural institutions that will expand children's development and better knowledge of the world.

By participating in art activities children develop imagination, think logically, have the freedom to be themselves, develop visual spatial perception, aesthetic experience, sense of initiative and creativity, independence, freedom of thought and action.

In the mixed group artistic activity was performed with selected works of art *The head of woman* which children liked the best and *Starry night*. The goal of the activity was to bring art, strangeness and encourage children to be small artists and to create new children's art.

In the activity children watched the form and the appearance carefully, talked about what they saw, what they liked the most and least, mimicked the observed phenomena on the works of art, expressed their thoughts and feelings, equated the works of art with their own life, added and confiscated certain elements, changed shapes, compared, talked about the shades of colours, which places they visited and what they saw strangely, disassembled the mental picture into pieces and imagined.

Keywords: artwork, analysis, children's work, gallery, visual activity, activity, imagination, visual material games, perception, memory